

Guia docent

Identificació de l'assignatura

Assignatura / Grup	20250 - Cultura Visual. Temes i Símbols en la Història de l'Art / 3
Titulació	Grau de Geografia - Tercer curs Grau d'Estudis Anglesos - Primer curs Grau de Filosofia - Primer curs Grau d'Història - Primer curs Grau de Llengua i Literatura Catalanes - Primer curs Grau de Llengua i Literatura Espanyoles - Primer curs Grau d'Història de l'Art (Pla 2014) - Primer curs
Crèdits	6
Període d'impartició	Primer semestre
Idioma d'impartició	Català

Professors

Professor/a	Horari d'atenció als alumnes					
	Hora d'inici	Hora de fi	Dia	Data d'inici	Data de fi	Despatx / Edifici
M ^a . Margarita Novo Malvarez <i>Responsable</i> m.novo@uib.es	17:00	18:00	Dimarts	09/09/2019	15/06/2020	AB 11 (Edifici Ramon Llull)

Contextualització

Aquesta assignatura presenta una introducció a la Cultura Visual, des de la perspectiva metodològica de la Història de l'Art, per tal de dur a terme una aproximació a l'anàlisi i comprensió de la funció i dels significats que les imatges han tingut al llarg de la història.

Tot plegat permetrà la recerca de signes i significats en les imatges i la seva reinterpretació dins el discurs històric, un fet clau envers el desenvolupament teòric i pràctic del grau en Història de l'Art. Així mateix, tenint en compte la importància que els referents i estímuls visuals tenen dins la nostra societat, i la realitat interdisciplinària de que fan gala les principals branques de coneixement que tenen en la Cultura Visual el seu camp d'estudi, aquesta matèria és necessària per a completar la formació de la resta de titulacions de la Facultat de Filosofia i Lletres.

Requisits

No hi ha requisits

Competències

Guia docent

Específiques

- * CE-1. Conciència crítica de les coordenades de l'espai i el temps (diacronia i sincronia), i dels límits i interrelacions geogràfiques i culturals de la Història de l'Art.
- * CE-8. Coneixements bàsics de iconografia, en tant que clau per a la interpretació de les imatges.

Genèriques

- * CB-3. Tenir la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants de l'àrea d'estudi, a fi d'emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes rellevants de caire social, científic o ètic.
- * CB-5. Desenvolupar les habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre posteriors estudis amb un alt grau d'autonomia.

Bàsiques

- * Podeu consultar les competències bàsiques que l'estudiant ha d'haver assolit en acabar el grau a l'adreça següent: http://estudis.uib.cat/ca/grau/comp_basiques/

Continguts

L'assignatura s'organitza en blocs temàtics que es divideixen en unitats didàctiques

Continguts temàtics

1. PRINCIPIS BÀSICS DE LA CULTURA VISUAL
  - 1.1. La Cultura Visual i les seves definicions.
  - 1.2. Interdisciplinarietat. Mirada, visió i visualitat.
2. EL MÈTODE ICONOGRÀFIC.
  - 2.1. Corrents historiogràfics de l'estudi de les imatges.
  - 2.2. El mètode de Panofsky. Estudis iconogràfics / iconològics.
3. HISTÒRIA DE L'ART I MITOLOGIA CLÀSSICA
  - 3.1. Principals autors i fonts literàries.
  - 3.2. El panteó olímpic. Els herois.
4. HISTÒRIA DE L'ART I ART CRISTIÀ
  - 4.1. Principals autors i fonts literàries.
  - 4.2. Episodis i protagonistes de l'Antic Testament i del Nou Testament
  - 4.3. Iconografia mariana.
  - 4.4. Iconografia hagiogràfica.
5. HISTÒRIA DE L'ART I LITERATURA
  - 5.1. La il·lustració dels relats literaris
6. INDIVIDU I SOCIETAT
  - 6.1. Ús i funcions del retrat
  - 6.2. Iconografia del poder. Història de l'art i ideologia.

Guia docent

Metodologia docent

1- METODOLOGIA ORDINÀRIA: El mètode de treball d'aquesta assignatura s'articula a través de diversos tipus d'agrupacions i sistemes de treball, dividits en sessions presencials i no presencials, com s'assenyala a continuació.

Amb el propòsit d'afavorir l'autonomia en l'adquisició de coneixements per part de l'alumnat, l'assignatura està inclosa a Campus Extens. D'aquesta manera l'alumne tindrà en línia i al seu abast i disposició una comunicació amb el professor i recursos electrònics específics.

2- METODOLOGIA ALTERNATIVA: L'assignatura ofereix un **ITINERARI B de presencialitat i d'avaluació**, que s'ha de fixar entre el professor i l'estudiant per mitjà d'un contracte acadèmic durant les dues primeres setmanes d'impartició d'aquesta assignatura.

Poden acollir-se a l'itinerari B aquells alumnes que reuneixin alguna d'aquestes condicions (que s'han acreditar documentalment):

- 1- Estar treballant amb una mitjana de dedicació equivalent, com a mínim, a la meitat de la durada màxima de jornada ordinària de treball. Això s'ha d'acreditar amb un contracte de treball en vigor o un nomenament administratiu; alternativament es poden aportar altres documents que provin l'activitat actual, com els justificants de cotització en qualsevol règim de la Seguretat Social.
- 2- Estar afectat per una discapacitat física, sensorial o psíquica, en un grau igual o superior al 33 per cent, que és l'establert a la normativa que regula la reserva de places per a l'accés a la Universitat d'estudiants amb necessitats educatives especials. El grau de discapacitat s'ha d'acreditar mitjançant el certificat emès per l'organisme competent per al seu reconeixement.
- 3- Tenir 45 anys o més en la data d'inici del curs acadèmic.
- 4- Estar en situació de protecció a la família o haver de tenir cura de persones dependents.
- 5- Trobar-se en altres situacions extraordinàries que l'òrgan competent valori com a determinants per ser incorporat a la situació de dedicació a l'estudi a temps parcial.

Activitats de treball presencial (2,4 crèdits, 60 hores)

Modalitat	Nom	Tip. agr.	Descripció	Hores
Classes teòriques	Classes magistrals	Grup gran (G)	El professor exposarà a classe els fonaments teòrics que articulen les diferents unitats didàctiques amb el suport de presentacions d'imatges. La matèria de les classes magistrals s'avaluarà en l'examen parcial.	44
Classes pràctiques	Pràctiques a l'aula	Grup gran (G)	Els alumnes desenvoluparan a l'aula les tasques encarregades pel professor amb el material que aquest els proporcionarà. Aquestes activitats pràctiques seran avaluades en l'examen parcial.	14
Avaluació	Primer examen parcial	Grup gran (G)	Sessió a l'aula per a dur terme un examen escrit sobre la matèria explicada a les classes magistrals i treballada a les pràctiques i per mitjà de l'estudi autònom. La prova constarà de preguntes breus i de lectura/explicació d'imatges, que s'han de respondre en un temps limitat i amb un nombre màxim de folis. Aquest examen es durà a terme a mitjans del quadrimestre, i serà recuperable durant el període d'avaluació extraordinària.	1

Guia docent

Modalitat	Nom	Tip. agr.	Descripció	Hores
Avaluació	Segon examen parcial	Grup gran (G)	Sessió a l'aula per a dur terme un examen escrit sobre la matèria explicada a les classes magistrals i treballada a les pràctiques i per mitjà de l'estudi autònom. La prova constarà de preguntes breus i de lectura/explicació d'imatges, que s'han de respondre en un temps limitat i amb un nombre màxim de folis. Aquest examen parcial es durà a terme a finals del quadrimestre, en la data oficial de l'examen durant el període de l'avaluació complementària, i serà recuperable durant el període d'avaluació extraordinària.	1

A començament del semestre hi haurà a disposició dels estudiants el cronograma de l'assignatura a través de la plataforma UIBdigital. Aquest cronograma inclourà almenys les dates en què es faran les proves d'avaluació contínua i les dates de lliurament dels treballs. A més, el professor o la professora informará els estudiants si el pla de treball de l'assignatura es durà a terme a través del cronograma o per una altra via, inclosa la plataforma Aula digital.

Activitats de treball no presencial (3,6 crèdits, 90 hores)

Modalitat	Nom	Descripció	Hores
Estudi i treball autònom individual	Treball de curs	Els alumnes que opten per un ITINERARI B de presencialitat i avaluació han de dur a terme un treball individual vinculat amb un dels blocs temàtics de la matèria, que han d'acordar amb el professor.	20
Estudi i treball autònom individual o en grup	Estudi de la matèria	ITINERARI A (ordinari): Estudi dels continguts de l'assignatura per a superar els exàmens, tant de la matèria teòrica explicada a classe com dels continguts treballat a les pràctiques. ITINERARI B: Estudi dels continguts de l'assignatura per a superar els exàmens i realització dels dos treballs de curs.	70

Riscs específics i mesures de protecció

Les activitats d'aprenentatge d'aquesta assignatura no comporten riscos específics per a la seguretat i salut dels alumnes i, per tant, no cal adoptar mesures de protecció especials.

Avaluació de l'aprenentatge dels estudiants

DUES PROVES AVALUATIVES:

A- Examen parcial 1, a mitjans del quadrimestre

B- Examen parcial 2, a finals del quadrimestre, durant el període d'avaluació complementària

REQUISITS PER FER MITJA ENTRE ELS DOS PARCIALS:

- Es durà a terme la mitja dels exàmens que tinguin una qualificació igual o superior a 4 (sobre 10).
- La mitja de notes avaluatives ha de ser igual o superior a 5 per a aprovar l'assignatura.

Guia docent

RECUPERACIONS (període d'avaluació extraordinària):

- Els dos exàmens parcials es poden recuperar separatament.

Frau en elements d'avaluació

D'acord amb l'article 33 del Reglament acadèmic, "amb independència del procediment disciplinari que es pugui seguir contra l'estudiant infractor, la realització demostradorament fraudulenta d'algun dels elements d'avaluació inclosos en guies docents de les assignatures comportarà, a criteri del professor, una menysvaloració en la seva qualificació que pot suposar la qualificació de «suspens 0» a l'avaluació anual de l'assignatura".

Primer examen parcial

Modalitat	Avaluació
Tècnica	Proves de resposta breu (recuperable)
Descripció	Sessió a l'aula per a dur terme un examen escrit sobre la matèria explicada a les classes magistrals i treballada a les pràctiques i per mitjà de l'estudi autònom. La prova constarà de preguntes breus i de lectura/explicació d'imatges, que s'han de respondre en un temps limitat i amb un nombre màxim de folis. Aquest examen es durà a terme a mitjans del quadrimestre, i serà recuperable durant el període d'avaluació extraordinària.
Criteris d'avaluació	Sessió a l'aula per dur a terme un examen escrit sobre la matèria explicada i treballada a l'aula (classes teòriques, pràctiques i seminari/conferència) i per mitjà de l'estudi autònom. La prova constarà de preguntes breus i de lectura d'imatges. Aquest examen es durà a terme a mitjans del quadrimestre.

Percentatge de la qualificació final: 50% per a l'itinerari A amb qualificació mínima 4

Percentatge de la qualificació final: 35% per a l'itinerari B amb qualificació mínima 4

Segon examen parcial

Modalitat	Avaluació
Tècnica	Proves de resposta breu (recuperable)
Descripció	Sessió a l'aula per a dur terme un examen escrit sobre la matèria explicada a les classes magistrals i treballada a les pràctiques i per mitjà de l'estudi autònom. La prova constarà de preguntes breus i de lectura/explicació d'imatges, que s'han de respondre en un temps limitat i amb un nombre màxim de folis. Aquest examen parcial es durà a terme a finals del quadrimestre, en la data oficial de l'examen durant el període de l'avaluació complementària, i serà recuperable durant el període d'avaluació extraordinària.
Criteris d'avaluació	Sessió a l'aula per dur a terme un examen escrit sobre la matèria explicada i treballada a l'aula (classes teòriques, pràctiques i seminari/conferència) i per mitjà de l'estudi autònom. La prova constarà de preguntes breus i de lectura d'imatges. Aquest examen es durà a terme a finals del quadrimestre, en la data oficial de l'examen durant el període de l'avaluació complementària.

Percentatge de la qualificació final: 50% per a l'itinerari A amb qualificació mínima 4

Percentatge de la qualificació final: 35% per a l'itinerari B amb qualificació mínima 4

Guia docent

Treball de curs

Modalitat	Estudi i treball autònom individual
Tècnica	Treballs i projectes (no recuperable)
Descripció	Els alumnes que opten per un ITINERARI B de presencialitat i avaluació han de dur a terme un treball individual vinculat amb un dels blocs temàtics de la matèria, que han d'acordar amb el professor.
Criteris d'avaluació	El tema del treball s'ha d'acordar amb el professor en les dates fixades. S'ha d'ajustar als requisits (forma i continguts) especificats pel docent i lliurar-se en les dates programades

Percentatge de la qualificació final: 0% per a l'itinerari A

Percentatge de la qualificació final: 30% per a l'itinerari B

Recursos, bibliografia i documentació complementària

Bibliografia bàsica i complementària

Bibliografia bàsica

AGHION, I./BARBILLON, C./LISSARRAGUE, F., Guía iconográfica de héroes y dioses de la antigüedad, Alianza, Madrid 2008.

CASTIÑEIRAS GONZÁLEZ, M. A., Introducción al método iconográfico, Ariel, Barcelona 1998.

DUCHET-SUCHAUX, G./PASTOUREAU, M., Guía iconográfica de la Biblia y los Santos, Alianza, Madrid 2009.

MARTÍNEZ DE LA TORRE, C. Et Al., Mitología clásica e iconografía cristiana, Editorial Universitaria Ramon Areces, Madrid 2010.

WALKER, J./CHAPLIN, S., Una introducción a la Cultura Visual, Octaedro, Madrid 2002.

Bibliografia complementària

BLOC 1

BURKE, P., Visto y no visto. El uso de la imagen como documento histórico, Crítica, Barcelona 2001

GOMBRICH, E. H., A la recerca de la història cultural, L'Estel, València 1974

MIRZOEFF, N., Una introducción a la cultura visual, Paidós, Barcelona 2003

MITCHELL, W.J.T., 'Mostrando el ver: una crítica de la cultura visual', en Estudios Visuales, nº 1, diciembre 2003, pp 17-40.

MOXLEY, K., 'La nostalgia de lo real. La problemática relación de la Historia del Arte con los estudios visuales', en Estudios Visuales, nº 1, diciembre 2003, pp 41-59.

SHINER, L., La invención del arte. Una historia cultural, Paidós, Barcelona 2004.

STURKEN, M.; CARTWRIGHT, L., Practices of Looking: An Introduction to Visual Culture, Oxford University Press, 2009.

WALKER, J./CHAPLIN, S., Una introducción a la Cultura Visual, Octaedro, Madrid 2002.

BLOC 2

CASTIÑEIRAS GONZÁLEZ, M. A., Introducción al método iconográfico, Ariel, Barcelona 1998.

ESTEBAN LORENTE, J. F., Tratado de iconografía, Istmo, Madrid 1990.

GARCÍA MAHÍQUES, R., Iconografía e Iconología. La Historia del Arte como Historia Cultural, Encuentro, Madrid 2008.

GARCÍA MAHÍQUES, R., Iconografía e Iconología. Cuestiones de Método, Encuentro, Madrid 2009.

GOMBRICH, E. H., "Introducción: Objetivos y límites de la iconología", en Imágenes simbólicas. Estudios sobre el arte del Renacimiento, Alianza, Madrid 1983, pp. 1-22.

BLOC 3

Guia docent

AGHION, I./BARBILLON, C./LISSARRAGUE, F., Guía iconográfica de héroes y dioses de la antigüedad, Alianza, Madrid 2008.

CARMONA MUELA, J., Iconografía clásica: guía básica para estudiantes, Akal, Madrid 2002.

MARTÍNEZ DE LA TORRE, C. Et Al., Mitología clásica e iconografía cristiana, Editorial Universitaria Ramon Areces, Madrid 2010.

BLOC 4

CARMONA MUELA, J., Iconografía cristiana: guía básica para estudiantes, Akal, Madrid 1998.

DUCHET-SUCHAUX, G./ PASTOUREAU, M., Guía iconográfica de la Biblia y los Santos, Alianza, Madrid 2009.

MARTÍNEZ DE LA TORRE, C. Et Al., Mitología clásica e iconografía cristiana, Editorial Universitaria Ramon Areces, Madrid 2010.

REAU, L., Iconografía del Arte cristiano (5 vol.), Ediciones del Serbal, Madrid 1998.

BLOC 5

ESCOLAR, H. (dir.), Historia ilustrada del libro español. Los manuscritos, Fundación Germán Sánchez-Ruipérez, Madrid, 1996.

(pendent d'adquisició) ESCOLAR, H. (dir.), Historia ilustrada del libro español. De los incunables al siglo XVIII, Fundación Germán Sánchez-Ruipérez, Madrid, 1994.

(pendent d'adquisició) ESCOLAR, H. (dir.), Historia ilustrada del libro español: la edición moderna. Siglos XIX y XX, Fundación Germán Sánchez-Ruipérez, Madrid, 1996.

PELLEGRINO, F.; POLETTI, F., Episodios y personajes de la literatura, Electa, Barcelona, 2004.

BLOC 6

FALOMIR, M, (ed.), *El retrato del Renacimiento*, Museo del Prado, Madrid, 2008.

RAPELLI, P., *Grandes dinastías y símbolos del poder*, Electa, Barcelona, 2005.

SERRANO COLL, M., *Effigies Regis Aragonum: la imagen figurativa del rey de Aragón en la Edad Media*, Institución Fernando el Católico, Zaragoza, 2015.

SOLER DEL CAMPO, A, (ed.), *El arte del poder. La Real Armeria i el retrato de corte*, Madrid, 2010.

Altres recursos

Aquesta assignatura disposa d'una aula virtual, a Campus Extens. En aquesta plataforma educativa es posa a l'abast dels estudiants materials o recursos per facilitar la comprensió dels continguts (per exemple: articles, enllaços a documents, presentacions de l'assignatura, vídeos, altres materials multimèdia), i tota la informació necessària per al desenvolupament i organització de les pràctiques.